

Natavan ABDULLA

Ən gəzəl connat qoşqoşa çökən,
kitab oxuya wə roqə edən qadın
yarı yetişdiriydi əinsənlərin
comiyitidir. Mənəc, bu sikrimdə
yerdən gəvə qadır bagħam.
Tez-tez belə bir comiyit xoyal
edirəm; qadınlarım həzər
əltündən azlınlımdı,袖 dav-
randığı, kükörəldə üzrəndən qo-
şkoşa çəkə bildiyi, ya səhərin düz
markazında, ya hanisə konda-
körəşin qıcağına abh sümü-
yüənə düşən baxışının havası-
nın roq etdiyi bir comiyit. Qadın
nın azad quis kimini heç bir böyüni-
yat, heç bir mərkəli baxış olma-
olsa da, basıñ dığ tutub ya-
şadığı hayratı bəsbütün ona aid
olduğuñ qavarrayaq işləmdən,
sinmadan, ayıldıləndən, rahat nofə-
sil alı biləcəyi comiyit. İndi belə
bir qadının qıcağındı böyükön
usağı düşünən... Dünyada bun-
dan gəzəl, bundan utopik comiy-
yat ola bilərmə?

Biz mühafizokar cəmiyyətin illərdən bəri miras olan (özü do qara miras) stan-qaliblərinin möhsullarıdır. Uşularını-mız buna dədo-babalarının qalan adları-ananə deyirlər. Bunları qılıb adlandırmıq onları qızılblöndür. Nosiillər arasındaki ucumur belo yarımağça başlıy. Mən do-atumun adat-əmonə dediyi bu davrən şəkillorun qılıb sıyah və onları qılıb etmə-vən eancənən nümayandışımın.

İndi size bir az turundan danışacağım.
Gözümü açandan doşqu noforlık büyük
bir ailoða boyuymışım. Bir buna kufaldı
deyirik; omilar, bibilor, omiların ailloları,
nana, baba. Kimin ağızından çıxdığını, ki-
min dediyini unutmadığın onlara sırra var-
yalıgımızdır. Mosaîlon, atan deyidi ki, qızı
uslu basıgasıları olar. Başım homis aşığı-
di, atanı qızı olmadıymış. Anam deyidi-
ki, man futbol yutulmarmış, ayırdır.
Mon do oynamırdım. Nonom deyidi ki,
bala, boyuyún sözündən qıxsan, xeyir tap-
masın. Mənim, "Qızı uslu nadir, horbinq
nadir" - deyirdi. Bibim tellerimi irat tu-
rdı, "qız ki kokil çıxardı, ver getsin".
Bir mülliominam atı, "qızım düyməyan
deyidi ki, "bu... bu..."

dizini döyr, - demişti - yaxşı eloyırsən, gözünün odunu al". Evimizə qonaq golon bir nösfərin sözü do holo o vaxt qulğımında sırga olmuşdu: "Qız yükü duz yükündü bunlara çox azyiyət çökmo, ver getsin, son- na qalan bax bi oğul bala olacaq". "Bax bu- cənd bala" dedim de qarabaşımlı qızı qulğımın

Uşaqlığında elo de ağır golmırı bütün beylərindən. Elo böyüyüşənə bildələr, di-zim ümidiñindən otuk geyinə bilməzdi, olmazdı, kiminso nöfisi keçə bilirdi. Qolu-nun dirsəkəndən yuxarı hissəsinə aqıl-masda aiyib sayılırdı atınan görə. Sınıf-mizdə, kondə yaşlıdım ondan yad bir oğ-lanla no salamlaşa, no küçədə birlikdə yeri-yo, no do səhərbə edil biyordı. Əsir, et-
oglu bəlli deyində qardaşımı gotostirmış-

sok, mütloq nə danışdığını atamız bilmeliydi. Atam ananın bizo qarşı sort olmağını istoyır, bizimlə yataqxana yoldaş kimi davranmamağı üçün tönbəhliyordı. Çünki biz uşağı idik və böyükdeko atanın balası olmamış yaman cətinlərdir

Böyüdüyür birsey hıssı etdim, son de-
mo, bu ilor arzundan milyon işqi işli uzaq-
laşmışımın atamdan - evde olmadıgın
gülndür koyınıncı qorxalar yadığınım
adandan. Sıltaqıñı, dolçılık qanımda var-
ındı. Oynamazı, borkdon gülmiyo, bodı ki-
tblar oxumağı, oglanları dostluq etmeyi,
imam komandalarında yer almazı, todbır-
lıcorda etmeyi, seýrlar yazmaç-
sındırmı. Holo do seviron. Atam isı başınum-

Bu yazının bir məqsədi var. Dönbür geriye baxanda, ailələrin mübarizə aparması sərf etdiyim enerjiyi, buna görə itirdiyim vaxtla əslində no qədər xayalını reallaşdırıb biləcəyimi fikirləşirəm hərdən. Fərgiliyin axtaqlıqlı olmadığını, özümü daşıya yox, qanun-qaydayla, ağıllı-kəmələ koruya bildiyimi, bu hayatın manin olduğunu, onların bir çıxıntı yox, azad fərd olduğunu, gülüşümün hesabını onlara vermək məcburiyyətindən olmadığımı, hanı sonatı seçəcəyim, kiminlə evlənəcəyimə yalnız özümüzün qarar vera biləcəyimi, başqa bir ölkəyə yanındıda kişi olmadan çıxmış kim bir hüququm olduğunu onlara izah etməyi çalışmış, hər adımda olduğunu hər nafasın hesabını vermək kimidir bu.

İntihardan önceki qadın

İndi 26 yaş gone bir qadınam. Maddi və mental baxımdan valideyinlərimdən asılı deyilim. İstediyim sonatı seçmişəm, sevdiyim insanla evləmmişəm. Ona belə üstümdən söz haqqı vermirməq çox vaxt. Olmaz. Mon Tanrınimin başx etdiyi bu hayatı bula qədər çatılınlıq sahibləna bilmisəm. Hər şeyə rəğmən, doşalarla intihar həddində etmətgimə, o sənəclə, yalnız keçən günlərdə rəğmən, bura dordum desəm, onsurz da moni anlamayaçaqlar, qınayacaqlar, ayıqalı edəcəklər, yaxşısı budur, içimə atım, özüm həll edim, heç bir kişidən kökmə almayıñ ki, heç birin boyundurğu altına da düşməyim, düşünçlərimlətik vətənə döñəvəcəm.

asagi salib dorslorimi oxumagini, diplomumu alib cezihimini ustuna qoyub oradegi getirmeyimi istiyordi, deyosun. Buna görə evdo onu on cox osobloşidiron do mənim idim. Dünyada bu qodur gözəl şeklär təqdim etdi. Kən, duşa başına keçirir tamamlaşmış yüzlərə adəmin içində qol götürüb oynayışib, sohori güñ do tanmadığım bir kişi nın paltarlarını ütölmək... Yox, bolxokim, ya horbüç, jurnalist, axşam saatı sarh olacağımı bildirmiş, amma xüsusi idarəmin bu olmadımdan admim kimi onmamışdım. Dərinliklənmiş, qadınlarla işləməcəgən

İdil. Böyüdükçe sorgulamağın, Niyo başsağlığı olmamışım axı? Mon ki ayib bir iş tuşumışam. Hombu buludlara başımağı, otrafı müşahid etmoy seviri, axı. Niyo oğlanları dansı, dosluq etmok şirinlik ededa. Axi qızlar bir-birin qeybotını ededa, mon oğlanları müşahid, atla, başqa olka haqqında dansı bilirm. Niyo telleri-min üzüm tökülməsi qadağan, çıymılın, min güründüy kofta, dar paltar geyimmiş, ayib olsun ki? Axi, mon Rahib Tereza de-yilim voqqa qazaqda bu otok ayaqlarından dolasır. Sonra bir az da böyüdüm. Niyo sevmok olmaz ki? Öğr momin bir insana aşıq olub serz yaqınım olaqlıqlıq, abda-turulandıqa, onda niyo oğlanlar gündə birini sevir olaqlıq da sayılmlar? Niyo maşa-nıya aq kagızan ki? Yooox, mon elo Na-tavanıcam, balak bir qızam, wällax basın, otton vo sumükdon, elo sizin kimi.

Anam tombek eddi ki, özümüzi hamur dan qoruyaq. Neco? Kimdon? Niyo? "Sosano kimso noso deyondo destra gotürüb vutoposino" - deyirdi atım. Niyo, ax! Bol ka, yaxşı noso deyocuk? 21-ci osrda geyimim vo zapam ilio özümü comityodukkimi olsun dindon qorulmalyansa, bu qadıv iyonc bir dünyada yaşayırsa, onda manum bu dünyaya niyo rova bildirin? Niyo do- güldüm? Bi sualın da cabavını sonradan öryndüm. Oğlan gözöylörmiş, mon gol- misom. Tersiby xao, o gün neco meyus oldularıq tosuvvir edo bilirmi.

İndi 26 yaşlı genc bir qadınam. Maddi və mental baxımdan valideynlərimdən asılı deyiləm. İstədiyim sonot seçmişəm,

sevdýim insanla evlənmisən,
bələd ümidi söz haqqı vermirəm çox vaxt. Ol
maz. Mon Tanının başx ətdiyi bu həyat
bu qədər çoxlinik sahiblərin bilmişləri.
Hər şəxsi rəğmən, doflorlular intihar həddindən
nə qatlığımına, o sancılı, yalnız keçən günün
loro rəğmən, bə dardını desəm, onusuz
moni anlamayaçəqərlər, qınayacaqlar, ayı
qatl edicəklər, yaxşısı bildir, işçim atımlı
özüm həll edim, heç bir kişidən komək ol
mayım ki, heç birin boyundurduğum altına
di düşməyim, düşüncələrimə tok və bas
di həyatda qalmışam.

Bu yazının bir maqsadı var. Dönüş genetiktiydi, ailemî mübarizâ aparmıştı. Sordı edimini enerjisiyle, buna görünürdür. Vaxtla olsın da, qorisoğlu xoyalımları reallaşdırıcı bilincini fikirlerinden hordan. Forqanlılığına olaklıqlaşıyordı, özümlü daşlıyox, qanun-qayıdılıyox, ağıllı-kamallu qoruyucu bilidim, bu hayati manım olduğundan onların bir çıxışını yox, azad fard oldugum, mügüşümün hesabatını orvala verməcəm. Məcburiyyətindən olmadığını, hansı sonatın seqəcəcimini, kiminlər evləncəcəyim yahı, üzümün qarar verə bilicəyim, başqa bir ölkəyə yeməndi kiçiləndən çıxmaz kimdir, hər hüququn olduğunu onlara izah etməyə çalışımaq, hər addımdında aldığım hər nəsi fəsin hesabatını vernim kimdir? Hər qədər gərə mon, bu ölkədə intihar edən hər qədər dirlənir, birləşdir, onlarda işləndi, ləğmədən qırın qadın olur. Hamisət da mondus sanksi. Hamisəm gözlərini dörd, hamisəm gözəsini obaslaşdırıram. Cüplü hər dofa man bi, hamisəm

...otuğluları. Çanakkale'de doğa ile doğa yarıştı, bulaqlıları istionırmış, mor bunur yaşımaq istionırmışdı, hayatına son vermiş, moysi duşunondo, bir torofim o torofimde qalın golib, boyata olan sevgim, boyata olan inamım, Gölüm ol, diron, üzüğü oldum, İstihlar emtayı düşüñürsem, dedem, molaç, başqa da hay sevgi bala ile bilarsanı Natovan yasayır. Bolko do, tosadıfıton Bolko do, güclü olduğu üçün. Bolko do her seydon bezində kitablarla süñigündür. Amma olkonzıdo holo do, holo il onlar natovanyan intihar edir. Bolko do, güclü ola bilmedikler üçün, bolko do tosadıfıton... Amma öz haqqlinarı, hüqiqalarını bilmediklor, özlorune güvönmedikle-

ri, mental olarak başqlarının təsiri altında qaldırılar, öz döyşlərinə başqlarının gözdündən öldürükleri, başlarına gələn hadisə hər ne olubsa, onu mühakimə etmədən diriyeçək, analayacaq, yardım edəcək və lideynləri olmadığı üçün öldürklərinə amanəm. Başqa da yazmadığım, amma hamımızın çox gözəl biliydi bir çox səbəblərden dolayı.

— Mon qayıtsaq, hayatı şartlarımdan çox çatın olduğu zamanlarda belə, no valideyimden, no da hayat yoldaşından maddi dəstək qubul edirəm. Men boyundurularınla boytuduruların o dısı kılık yox, labarə barərə hıqulara sahib olan bu bunur farqın varan, öz avşarlarının üstündə durğançı bacaran bər cəmiyyətin fərdi olaraq gələ biləməri üçün. Amma valideyimini min görüşüne gedəndə hələ də "abırı" geyiñirəm, başaqşası otururam, az danışırımları göstərməndən gülümşüsərim. Cünki onların gözündəki qadın modeli belədir. Men o da modeli canlandıramdır. Cünki onların sevgisini almaga etibiyatçılıq etirəm. Sevgisi, dostlığı ovaladımlı bir heç kimi hiss etdiyim anları, bətə illərinə qız xoşamış. O sevginini ala bilmeysəm üçün onların adat-onənlərinə, doda-baba-qaydalarına uyğun sikkidə qarşılarsın qızı magını sərtdir. Cünki moni olduğunu qızı qubul etmək onlar üçündə məzhib qılabilir, mis qaydaları görəndən bilirəm.

“Öziz oxucu, özümü bu qədər cüplaqçı
göyələ sona ağmətgədik moqsəd bı
misiyyətdən bir qadının necə intihar həddindən
goldüyü, iñtihadın evval ilərlə şəhərin
moruz qaldığını, bu qədar insanın içində
necə yalnız, çərəsöt olduğunu bı
hiss etdiğimdir. Ümид edirəm, hiss etdirəm.
Bir qadının aqılı bı soküldə azad olmas
çün elma və valyadıne sevgisində etibatçı
var. Bu ölkənin bütün qadınları yaradırdı
Hamisimis da yaraları bı-bırıno bözenir.
Mon o yaraları hiss edirəm - bozılardan
gözlərindən, bozuların isterek davranışlaşdır
bozularının usagini vohsasiça döy
moyindon, bozularının nataraz, eqlazlıq tu
tumurlarından, bozularının özəlləri iz
ləşəndi. Kondırın boyunlarında buraxdıq
iz dan.

Yaralı kadın sağlam usaq böyüdü bilməz. Boyundurğunda, təziyə altındadır, onun gülişüno belə senzur qoyular da, din, sadıvəs, mütləcisiş qadın, təhlil etməq qabiliyyəti korlaşdırılmışdır. qadın, azad cəmi etməkdan möhrən buraxılmış qadının həmişə hüzzünlü olur. Torpaq gölməzliyi kimi, içində basdırılmışlı bə qodur arzu-is-tid adəton qozobulu, anlaşılmış istekləyə overzolur. Özünü açıq şəkildə idarəetmədiyən huyologluları, dolanıcları, atmacalı ifadələrə müşahidə olunur. İndi dərinüşün - bu qadınlara batında, sonra da qıraqında böyükən köpərlərin taleyini düşündür...